

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

4. Difficultas de libertate & voluntario ad omne peccatum necessarijs ex
Augustino soluitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

tasset, & antea putasset malam, postea facit eam putans bonam, sine ulla distinctione juxta principium de ignorantia jam sapè tactum generalem sententiam decisivamque pronun-

tiat: *Si quis bonum putaverit esse quod malum est, & fecerit, hoc putando, utique peccat. Et ea sunt omnia peccata ignorantia, quando quisque bene fieri putat, quod male fit.*

CAPVT QVARTVM.

Difficultas de libertate & voluntario ad omne peccatum necessarijs ex Augustino solvitur.

SED hinc gigantea occurrit moles, & ut videtur nodus insolubilis, qui fieri possit, ut ex invincibili ignorantia peccatum possit proficisci. Quis enim capiat, ut homo in eo peccet, quod neque scit, neque scire potuit, nec voluntate sua sive volente sive torpescente talis ignorantia causam dedit? Hujusmodi enim peccata jam non erunt ne quidem voluntaria, quod ad peccati rationem omnino necessarium est; sed necessaria. Et quis credat, tale portentum doctissimum sanctissimumque virum docere potuisse? Si te, benigne Lector, ista difficultas forte movet, profecto movet & me; non tamen ita, ut vel dubitem doctrinam istam Augustinum tradidisse, vel in ea tradenda fluctuasse, vel hallucinatum esse; sed potius, ut obtusecam & exhorrescam profunditatem judiciorum Dei. Certissimum est enim, quantum excusis magno labore diligentiaque principijs Augustini, & anfractibus doctrinae ipsius, mihi judicare licet, hoc Augustinum, hoc Hieronymum, hoc Concilium Palestinum sine ulla fluctuatione, ut rem in Catholica Ecclesia extra omnem controversiam, tamquam in Scripturis traditam docuisse: rectè an secus, pietas nostra in dubium revocare non sinit, ne eadem operâ victoriæ quoque veritatem & æquitatem, qua de Pelagiana hæresi triumphatum est, in dubium revocemus. Quæcumque nos hinc movent, rationis humane, sed plerumque vanæ, terri culamenta sunt; hæc munimenta divina sunt. Catholica doctrina non Aristotelicis argumentis & argutijs nititur vel terretur: sed è Scripturis sacris hausta, majorumve traditione ad nos transmissa adversus omnes hujusmodi machinas stat immobilis & imperterrita. Non terruit illa difficultas Augustinum & antiquam Ecclesiam; neque nos sanè, si filij non degeneres esse volumus, tertere debet. Fallitur enim quisquis putat, hujusmodi peccandi necessitatem, quæ ex ista doctrina sequitur, à qua per nullam humanarum virium diligentiam, sed per solam misericordiam Dei homo liberari potest, oculatissimum profundissimumque Doctorem latuisse. Quod cum ex ejus scriptis ostenderimus, & hujusce arcana ac tremenda doctrinae radicem tetigerimus, longè evidentius fiet, ipsissimam hanc doctrinam esse, quam adversus Pelagianos constantissimè asseruit.

Augustinus igitur statim à conversione sua, ut studium suum Ecclesiæ Catholice probaret, in cujus gremio se condiderat, summis eruditionis viribus Manichæam hæresim, quam reliquerat, prosternere aggressus est. Ut autem eam radicibus succideret, irrefragabilibus argumentis astruxit, malum non ex aliqua natura mala, non ex Deo autore omnis boni; sed ex sola voluntate vel prima radice proficisci. Itaque cum Ecclesia nullis adhuc Pelagianis machinis quateretur, securissimè definiit peccatum in hunc modum: *Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere.* Hinc eadem securitate dixit: *Quis enim peccat in eo quod nullo modo cavere potest?* Rursum alibi: *Vsq; adeo, inquam, peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Et similia, quæ passim in libris ante exortam Pelagianam hæresim exaratis contra Manichæos asseruit. Arriperunt hæc avidissimè Pelagiani, usque adeo, ut Iulianus Augustinum proprio transfixurus gladio, sic de ista definitione peccati exclamaverit: *O lucens aurum in sicore! Quid verius, quid plenus dicit à quoquam vel Orthodoxo potuisset?* Nihil enim capitalius videbatur contrarium originali peccato, cæterisque, quæ quâdam necessitatis carentia ex illo religatâ sequebantur, quàm hujusmodi peccati definitio, quæ libertatis ac voluntarij rationem, cavendique possibilitatem velut omnino necessariam postulabat. Sed tantum abest, ut Augustinus hujusmodi suis pronuntiatis, quæ ante exortam hæresim Pelagianam asseruerat, territus fuerit, vel aliquid in doctrina istius invincibilis ignorantia, quæ tradidimus, immutaverit, ut potius è contrario necessitatem peccandi ex ea consequi ingenuè fallus fuerit; imò velut rem certissimam protulerit, ex qua necessitas illa, quæ in originali peccato, sine omni omnino personalis voluntatis voluntario cernitur, evidentius probaretur, & plenius innotesceret. Nam cum Iulianus ei objiceret, *Vide igitur, quàm illud, quod esse peccatum ratio demonstrat, inveniri nequeat in seminibus,* (quæ periphrasis est peccati originalis) quando secundum definitionem tuam tam nec in moribus invenitur. Respondet ei magnâ fiducia Augustinus: *Multum erras, qui vel necessitatem nullam putas esse peccandi, vel eam non intelligis illius peccati esse poenam, quod nullâ necessitate*

301

necessitate commissum est. Et cum protulisset ad asserendam peccandi necessitatem, quædam peccata violentissimæ consuetudinis, tandem de ipsis illis peccatis ignorantia, de qua tractamus, ita subiicit: Deinde cogitare te existimo, quid appetendum, quid vitandum sit in agenda vita, quanto labore discatur. Qui autem nesciunt, ipsam boni appetendi malique vitandi ignorantiam patiuntur peccandi necessitatem. necesse est enim ut peccet, qui nesciendo quid facere debeat, quid non debeat facere, facit. Ecce apertissimè assertam peccandi necessitatem; quæ ex ignorantia proficiscitur. Nimirum ut declararet, non propterea peccatum originale peccatum esse definire, etsi in eo necessitas quædam cerneretur. Et ne quis fortasse suspicaretur, Augustinum de peccatis non propriè dictis loqui lectoris cogitationem prævolando: De quo genere malorum, inquit, Deus rogatur, ubi dicitur: Delicta iuuentutis, & ignorantia mea ne memneris. Quod genus delictorum si non imputaret Deus iustus, non ea sibi dimitti posset homo fidelis. Vnde dicit & Dei famulus Iob: Signasti peccata mea in sacco, & amotasti, siquid inuitus commisi. Pro quo alibi legit: Inuitus erravi: inuitum autem errare, pæna peccati est. Cuiusmodi peccatis de ignorantia necessitate venientibus plenum esse genus humanum, paulo inferius docet. Cum verò Iulianus humanæ rationis invicta claritate fretus, veluti de parta victoria sibi gratulando, petulanter occineret: Totum ergo signentium necessitatis evanuit; ac per hoc nullum est de natura conatione peccatum, sed liberum arbitrium in natura hominum perseverat; retundit ejus audaciam Augustinus, & obscuram peccati originalis necessitatem alterius necessitatis perspicuitate declarans: Necesse est ut peccet, à quo ignoratur iustitia: Nunquid ideo, cum iustitiam cognoverit, non sunt ei remittenda peccata, quæ ignorantia necessitate commisit? &c. Non est igitur impunitatis securitas in necessitate peccandi: sed ut non obstitit ista necessitas, donat illo, cui dicitur: De necessitatibus meis erue me. Ex his manifestissimè liquet, eam peccandi necessitatem, quæ ex ignorantia illa invincibili sequitur, & nobis obicitur ad infringendam, vel in alium sensum detorquendam doctrinam Augustini, seu Ecclesie, quam paulò antè declaravimus, etiam à Pelagianis fuisse exagitam, & ab Augustino agnam, & ita constanter admillam, ut eam velut rem sine ambiguitate perspicuam, ad illustrandam peccati originalis velut obscuram veritatem atque necessitatem, allegaverit. Docet enim illis ignorantia peccatis plenum esse genus humanum; esse quantumvis necessaria, tamen vera peccata; ad culpam imputari; remissione delenda; pœnis plectenda; in illa necessitate peccandi nullam impunitatis esse securitatem. De invincibili ignorantia sermonem esse res ipsa clamat: nam ignorantiam negligentia culpabilem esse, disertis verbis Pelagius & Iulianus admittit & prædicat; & ad ostendendam peccati originalis quamvis necessarij veritatem nihil facit, cum libera voluntate sive eligente sive negligente contrahatur.

A Sed hoc ipsum adhuc longè uberius constabit, si ostenderit, quo pacto ab illarum sententiarum ac definitionum suarum laqueis, quæ voluntatem, ac libertatem, cavendique potestatem, applaudentibus urgentibusque instantissimè Pelagianis, ad peccati rationem postulant, se Augustinus expediat. Quod quia paulò post, cum de peccati natura disputabitur, ex professo declarari debet, hic paucis verbis rem istam tangere sufficiet.

Cum ergo Doctor profundissimus proprijs suis principijs de peccati libertate à Pelagianis premeretur, ut proprio ipsius testimonio necessitas illa peccatorum sive originalium sive actualium everteretur, nunquam ad aliquam impropriam sive peccati sive necessitatis acceptione fugit: sed admissis omnibus, quæ velut absurda adversarij proferebant, asseveranter docuit, hujusmodi lententias ac definitiones suas non esse de quolibet peccato intelligendas; sed de illo solo quod in paradiso primus parès summa voluntatis libertate perpetravit. Duplex quippe peccati distinguere solet August. aliud quidem, quod peccatum tantum sit, aliud, quod ita peccatum sit: ut sit etiam pœna peccati. Illud ita esse in motu voluntatis, ut sit liberum inde abstinere; hoc verò non esse liberum, sed pœnà ex iudicio Dei peccatore premente & puniente necessarium; hæc tamen liberum, quia ex voluntate liberè peccante hujusmodi pœna proficiscitur. Ipsum igitur cum Iuliano disceptantem audiamus. Cum igitur Iulianus definitionem illam peccati, quæ requirit, ut sit liberum inde abstinere, suo calculo probasset, & anrum vocasset lucens in stercore; ut per eam peccatum originale tolleretur, quod adhuc multo minùs voluntarium est, quam peccatum invincibilis ignorantia vel concupiscentia, respondet Augustinus: Hic peccatum definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam pœna peccati. De hoc quippe agendum fuit, quando mali origo quaerebatur; quale commissum est a primo homine ante omnes homines malum. Sed tu aut non potes intelligere, aut non vis. Et rursus eandem abstinendi libertatem inculcante Iuliano, eandem responsionem suam in eodem libro & alibi Augustinus inculcat: Peccatum enim tantum, & peccatum, quod simul est pœna, itentidem distinguit: illud esse profus liberum & voluntarium; hoc non item. Potest videri falsa hæc definitio; (scilicet peccati, quam supra dedimus) sed si diligenter discutatur, invenietur esse verissima: peccatum quippe illud cogitandum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati, sicut superius ostendi, cum quadam commemorarem ex libro tertio de libero arbitrio. Quam doctrinam in eodè lib. 1. Retractationum aliquoties repetit; illo verò libro tertio de libero arbitrio, quem ipsemet citat, cum instantissimè docuisset, non esse peccatum, si propter ignorantiam caveri nullo modo potest, statim similiter explicat, se hoc de ignorantia naturali, seu naturæ nondum vitata, sed prorsus integræ, sanæ, liberaque intelligere.

Vide infra lib. 4. de statu nature lapsæ c. 21. & penè totò lib. 3. & 4.

Lib. 1. oper. imperf. f. 37.

Lib. 1. Retract. c. 13.

gere. Nam si ignorantia non ex natura, prout à Deo instituta est, fluat, sed velut iusta peccati poena peccantibus sit inflicta, peccata, quæ consequuntur vera peccata sunt, et si homo eâ fallente ignorantia cavere non possit. Audi *lib. 3. de lib. arb. c. 18.* argumentum: *An tanta, inquit, fallacia est, ut cavere peccatum omnino non possit? Si ita est, nulla peccata sunt. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cavere potest? Peccatur autem: cavere igitur potest. Ecce totum argumentum ab ipso Augustino assertum, quod adversus invincibilis ignorantia peccata moveri potest, & à Pelagianis motu fuit. Quis ergo hic ulli responsionis locus? Ille videlicet, & non alius, quem Augustinus ipse non solum senex cum Pelagianis dimicans, sed recenter jam conversus ultro, nullisque Pelagianis machinis coactus, dedit. Statim enim peccata opponit ignorantia, quæ cum peccata sint, cavere tamen non possunt. Et tamen, inquit, etiam per ignorantiam facta quedam improbantur, & corrigenda iudicantur, sicut in divinis auctoritatibus legimus. Aut enim Apostolus: Misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci. Aut & Propheta: Delicta inventus, & ignorantia ne memineris &c. Et ita im solvens laqueum, & precedenti doctrina non repugnare declarans: Sed hac omnia hominum sunt ex illa mortis damnatione venturum. Qui sic, Doctor subtilissime? Quid hoc ad explicandam propositam objectionem facit? Audi: Nam si non est ista poena hominis, sed natura, nulla ista peccata sunt. Nempe, quia si homo sic est à Deo conditus, ut fallente ignorantia peccatum cavere non possit, iuxta id quod supra dixerat, jam nullum peccatum est. Quis enim peccat in eo quod nullo modo cavere potest, eo quod ita naturaliter institutus est? Hoc enim invicta ratione probans, adjicit: Si enim non recedatur ab eo modo, quo naturaliter factus est (scilicet cum tanta ignorantia) ita ut melius esse non possit, ea quæ debet facit, cum hac facit. Si autem bonus homo esset, aliter esset. Ecce quo pacto intelligit, peccatum esse non posse, si ignorantia ita homini, nullo peccato precedente, concreata est, ut peccatum cavere ea fallente non possit. Vbi de invincibili eum loqui, per se perspicuum est: hæc est enim, qua fallente peccatum cavere non potest. Sed hoc ad statum poenalem, in quem incidimus, nulla ratione trahi debet. Quod statim ipse explicando subjungit: Nunc autem quia ita est (homo cum ignorantia) non est bonus: nec habet in potestate ut bonus sit, sive non videndo qualis esse debeat, sive videndo & non valendo esse, qualem debere esse se videt. Penam istam esse quis dubitet? Omnis autem poena si iusta est, peccati poena est, & supplicium nominatur. Et paulò inferius: Relinquitur ergo, ut hæc iusta poena de damnatione hominis veniat. Nimirum, quia si non esset poena, sed naturaliter concreata, non essent peccata, quæ ex ignorantia committuntur, ut paulò antè probaverat; quæ tamen ex Scripturis allega-*

tis esse peccata constat. Ergo ignorantia ista poena est. Et quia mira cuiuspiam ista distinctio ignorantia naturalis & poenalis videri posset, præoccupat objectionem: Nec mirandum est, inquit, quod vel ignorando non habeat liberum arbitrium voluntatis ad eligendum, quid rectè faciat &c. Illa est enim peccati poena iustissima, ut amittat unusquisque quo bene uti voluit, cum sine ulla posset difficultate si vellet: id est autem, ut quisque rectè non facit, amittat scire, quid rectè sit. Et paulò post: Sed approbare falsa pro veris, ut erret in viis, non est natura instituti hominis, sed poena damnati. Et universam disputationem illam, quæ peccatum omne cuiusvis fallentis ignorantia vel torquentis difficultatis cavere posse, vel peccatum non fore dixerat, sic concludit: Cum autem de libera potestate rectè faciendi loquimur, de illa scilicet in qua homo factus est, loquimur. Ecce quam aperte, quam disertè docet, peccata ignorantia, quæ nos ex peccato nati perperamus, nihil officere doctrinae suæ, quia peccatū omne cavere posse tradiderat. Nempe, non quia per diligentiam est vincibilis, aut superari potest, sic enim contra hypothesin eadem diligentia peccatum cavere posset; sed quia ignorantia illa non natura, sed peccati poena est: Quæ si poena non esset, sed natura, nulla, ut expressè dicit, essent illa peccata; nunc autem omnino peccata sunt, quantumvis ea cavere, non sit jam in damnati hominis potestate. Nunc enim non ex natura, sed ex iustissima peccati poena non habet in potestate, ut bonus sit, non videndo qualis esse debeat: Nunc ignorando non habet liberum arbitrium ad eligendum, quid rectè faciat; nunc amittit scire quid rectè sit, quod antè à Deo rectus factus acceperat: Nunc sic approbat falsa pro veris, ut erret in viis, & propterea non desinunt esse peccata, quæ poenaliter ignorando perpetrantur; quia cum de libera voluntate rectè faciendi Augustinus loquitur, quam ad peccatum velut omnino necessarium sapissime postulaverat, de illa scilicet, in qua homo factus est, loquitur. Quæ de re, cum de libero arbitrio disputandum erit, fufius tractaturi sumus. Satis est interim ex ista istius argumenti objectionem & solutionem, quas ipse Augustinus præformavit, longè evidentiùs patuisse id quod huc usque ostendere conati sumus, poenalem ignorantiam nostram, in qua nati sumus, etiam invincibilem & incavibilem nullo modo excusare peccatum; quæ proliùs ab omni peccato purgasset perpetrantiem, si Deus hominem cum simili ignorantia condidisset. Hoc si lector capit, gratuletur sibi: si non capit, adhuc difficilius captu & cautu esse cogitet originale peccatum. Sed quia utrumque fidei facile est, tribuamus utrumque arcanis tremendisque iudicij Dei, ne contra res in antiqua Ecclesia certas, quantum iudicare licet, argutis humanis disputando, non scientia veritatem capiamus, sed ignorantia poenam augeamus.